

HORTOBÁGY.

KÖZHASZNU ÉS MULATTATÓ TARTALMU HETILAP.

Hirdetési díj:

Negyelshatos petit soron
egyszerű hirdetésnél 5 kr.
háromszornal 4 kr. több-
szornél vagy nagy ter-
jedelmű hirdetésnél ár-
leszámítás.
Egyes szám ára
15 kr.

Előfizetési árak
6 hrt. fél évre 3 hrt.
három hónapra 1 hrt. fél évre
százszázötven és tíz
százötvenötven a szeg-
nyedebreczeni 3 szegény hályka-
házban

Ütessünk minél több élőfát!

Talán soha nem okoskodtak annyit tudósok és nem-tudósok, avatottak s magunkféle avatlanok afelől, mi okozhatta Magyarország nagy részén, különösen vidékünkön e rendkívüli nagy szárazságot, s miként lehetne azon jövőre segíteni. — Nem kevés azok száma, kik ez esőtleniséget a vízszabályozások természetes következményének tekintik s különösen az alföld aszályát egyenesen a tiszaszabályozásának tulajdonítják. — Mindenesetre bajt s kellemtelenséget okoz ezen elterjedt vélemény, mert anélkül, hogy hebizonyított tény volna, ellenszenvet gerjeszt a vízszabályzás iránt s mintegy visszakívánthatni látszik azon boldog idöket, midön a tiszza kiöntéseitől s rombolva pusztító árjától majd minden évben remegni kellett: ezen szerintünk téves vélemény mintegy ohajtam látszik, hogy a mar csaknem megmentett jó földek helyét hajdan elfoglalt s mértőföldre terjedt állóvizek és mocsárok most is növeljék, mint több év előtt a mélabusan zugó rengeteg nádasokat s jövőre is állandó jó tanyát adjanak a vízi vadak millióinak.

Emlékezem, mennyi vizet kellett gázolni gyermekkoromban a városunkat félkörben övező erdőségünkön, ha kaszálókba kiszekereztünk: saját kaszálókban nemritkán öles víz volt az ugynevezett sárkánytóban: de azt is tudom, hogy csupán papíron, vagy talán még ott sem lehettek a tiszza s más vizek szabályozótervei, midön erdőségünköl már eltűntek a vizek, a sárkánytóban a zombéknak még gyökere is kivesszett s a vizek azóta vissza nem jövének soha. — Tapasztalhatták a vízpartiak, miszerint a tiszza s más vizek kiöntései, ha kivált hirtelen áradásból keletkeztek, ugy beiszapoltak rétet, szántóföldet, hogy azoknak azon évben semmi hasznát venni nem lehetett: söt nagyon gyakran megtörtént, hogy míg a szénarendeket s boglyákat elvitte a víz s lenyűgöző iszappal borította a rétet és legelőt, azalatt a szomszéd szántóföldeken minden természetmennyi kislát a nagy szárazság miatt: s nem egyszer hallottam tiszavidéki tapasztalt gazdák szájából, hogy nem sokat ér a termékenységére az árvíz kiöntése, ha a növényzetet az Uristen felülrol meg nem öntözi. — Három év előtt 1860-ban már gyakorolhattott hatást a tiszaszabályzás hortobágyunkra is s ki nem emlékszik, hogy már majus elején, azon helyeken, hol most a tikkasztó forgószekék magasra kanyargatják fol a kiaszott földnek lenge porát, oly sürű sárkelep, bodorka, mular, löher s a legjobb fűnek borítják, hogy a gulyák jóformán meg sem járhattak s már jölkakva ujja megfakadtak: a gazdag fából nem látszott ki a veres borjú. — Nem a vízszabályzás vagy nemszabályzástól függ a jó vagy rossz idök járása, hanem attól, ki a sík tenger vizét hegyekké emeli, a szárazföld színét völgyekké süllyesztí, — a mindenhatarótól, — ki megitatja jölteva esővel a barázdák szomját s híves szellővel enyhíti a tikkasztó nyár rekkeno hevet.

De azért egyáltalában nem kell magunkat egyedül istenne bízni, mert ő is ugy segít, ha min magunkon segítünk és épen azért, hamár a tiszza s más vizek szabályzásának megkezdésekor a zsilipezés és csatornázás együttes kivitele munkába nem vetettük mulasztatlan kötelesség azt, bármínő áldozattal, más mévelt országok példájára, mielőbb lehet, megkezdenni s végrehajtani s ha e tekintetben már kivihető terv is van kézen, most van a leberséges alkalom, azt telttel megkezdemi s munkát adni a kenyér és munka nélkül maradt magyarfaj százezreinek. — Elvitázhatlan igazság, hogy az állam valódi erejét foképen a lakosok jóléte föltételezi: az összállamnak áll érdekében, hogy lakosai elpusztulását ne engedje s az inséges idök által slytolttakat az elöbbi jólétre vergodhatásban gyamolítsa s kitelhető erővel segítse; — emélfogva nem szabad kételkednünk, hogy az összállam egyeteme e szent kötelességet, — addig, míg nem késő — minden eszközzel teljesítendi.

Nines szándokunkban hosszasan indokolni, minő áldást hozna vidékünkre azon hajózható csatorna, melyről e lapok husbjában avtottabb toll írta s irandja melyeit. — Mint hogy azonban a kilátásban levő vízi út, városunk gazdálkodása s ipara kifejlesztésére s így fölvirágzására is egyik nagy tényező: nem lehet azon buzó olajunkat iften ki nem fejeznünk, vajha azon hajózható áldásos vízcsatorna, amennyire csak lehet városunk a tati vagy közelében húzódnék végig: — s e tekintetben azt hisszük, hogy városunk részéről tetteges áldozatoktól sem kell visszariadnunk. — Azon aggodalmas nézetet azonban, hogy ezen csak hajózásra tervezett vízi út, azért, mert csator-

nája feneke mélyebben esik, mintsem öntözésre is alkalmas lehessen, — nem egészen oszthatjuk. Igaz, hogy természetes öntözésre magasabban kell a vezető-csatornának s víztartó nagy medenczéknek feküdniök, hogy egyszerű zsilipezéssel rét és legelő öntözésre alkalmasak legyenek; de mélyebben fekvő csatornákat is lehet öntözésre mesterségesen fölhasználni; ott vannak az egyszerű vízemelő gépek, melyek a csatorna fekvéshányát kipótolhatják s a szükséges víztartókat, — melyekből a rét és legelő öntöztetik — kellő időben mindenkör megtölthetik.

Ezen hajózható — s szabad legyen remélnünk — öntözésre is alkalmas vízcsatornának mielőbb megkezdendő ásatására nézve a legbüzőbb reményben levén, áttérünk egy másik tényezőre, miálatt jövődében a szárazságot nem ugyan teljesen megszüntetni, de mindenesetre enyhíthetni véljük.

A természet örök törvénye szerint az élőfák nemesak a föld nedvéből táplálkoznak rostos gyökereik által, de lombzatjuk által a levegő nedves részéből is magokhoz veszik a lehető tápanyagot; e nedv egyrészt — különösen éjente — ismét kiizzadják. Innen van, hogy a csaknem mérhetlen s több négyeszmértöldnyi tért borító rengeteg erdőségek csaknem folytonosan nedves léget okoznak. — minek ismét elkerülhetlen következménye a rövid nyár, küdös ős és hosszantartó zordón tél. Akik különösen sík tájon, messzetartó erdőkben utazgattak, tapasztalhatták, hogy azokban a csaknem mindig nyirkos légtől, posványok keletkeznek, melyeknek roszkigözölgeése a környéket betöltvén, lázas betegségeket okoz. — A túlságosan elterjedt nagy erdőség tehát ugy ember és baromnak, mint a föld termőerejének is egyaránt egészségtelen s nagy hátrányára van.

Ellenben a minden erdő nélküli tájakon, túlságosan száraz levén a lég, a forrását tartósabb, a föld termékenysége — ha csak nagyon kedvező időjárás nem következik — nagyon szembetűnő: — a túlszáraz levegő okozta nagy forráság ismét többemü környavalyák szülőanyja. És így az erdő s facsoportok nélküli tájak is általán véve egészségsek nem lehetnek.

Legzeleszteribb lenne tehát e tekintetben is az arany középuton járniunk. — Alföldünk általán véve inkább az erdőtlen tájak közé sorozható: s ha eddigelé a föld termékenysége ellen panaszra nem volt okunk, tulajdonítsuk azt a kedvező időjárás mellett azon oserőnek, mely talajunkat még mindig elteti, de mely eltetőero — ha rajta nem segítünk — évtizedről évtizedre esökkenni talál s elvégre egészen kikopván, helyét adhat az általános terméketlenségnek.

Amely tájat hegyek körítnek, még ha nem koszoruzák is azokat az erdők lombos fái, még van az védve az ártalmas szelek rohamaitól, megtörik a hegyek azoknak rontó és pusztító erejét s ez ottalom alatt kevésbbé szenved a tenyészet. — Sík alföldünknek nem ajándékozott a természet ily védőfátakat a hegyekben: messzetartó pusztáinkat szabadon barangolja be a szelek féktelen viharja, ártalmasan hatva növény és baromra. — E hiányt szorgalmasan ültetett erdök, facsoportok, kertek s eleven sövényekkel kell pótolnunk.

Az erdők s csoportba ültetett fák bástyáinkat szolgálják a szelek ellen, főkezik azok erejét, enyhíthelyet adnak hideg és forrónap heve ellen, embernek, baromnak s növényzetnek: megakadályozzák a földnek gyors kiszáradását, a különben túlszáraz léget nedvesebbé teszik. Az erdők s facsoportok, ha nem is általában az éghajlatra, de a jobb légméréskletre minden bizonynyal befolyással bírnak s mint mondók, a fa, bokor, plánta a levegőből is levegőt a földből fölszitt nedvesség egy részét ismét kipárologja: meghositi a léget, maga körül harmatot idéz a növényzetre, mi már magában is ha nem elősegéli, de mindenesetre megtartja azoknak tenyészetét. — Ki nem tudja, ki nem látta, hogy a kopár föld hamarabb kiszárad, mert a nap melege könnyebben hozzáfér: a kiszáradt föld a melegséget magához vonván, a szárazságot méginkább előidézi. — A facsoportok, erdők, bokrozatok még az esőt is képesek magokhoz vonzani: hányszor tapasztalhattuk, hogy erdőségeinkben jó esők járnak, míg fátlan legelőnk szomjan marad: hányszor láthattuk utainkban, hogy a fákkal gazdagon beültetett falvak s kerteken meglehető eső permetezett, míg azokon kívül ugyanazon felleg megvonta esőeseppejét a szomju határtól. — Fájdalommal tapasztalják az erdőségtől megfosztott földek birtokosai, hogy földjök sokat veszített termőerejéből s mily örömmel visszajárólszólnak szép és hasznos erdőket, ha azoknak előállítására oly könnyű munkával lenne eszközölhető, mint minő rövid idő alatt történt könnyelmű kiirtása.

(Folyt. köv.)

Történelmi emlékek, Debreczen multjából.

I. Debreczen város nyomoruságos állapotjának előbeszélése, anno 1685 et. 86.

I. N. D.

(Folytatás)

V.) A következő két esztendőnek állapotja az elsőbkekhez hasonló volt, mert egyik esztendőben öt a másikban négy Regimenteket hasonló nyomorusággal és fizetéssel kellett tartanunk; az több esztendőben is egész a mostani esztendőig, soha ez a város téli kvártélyozó katonáktól üres nem volt két esztendőn kívül, de ezekben is a reánk esett portiókat négy s hat mérföldnyire nagymunkával kényszerítettünk tellyesíteni, de a naturalék nem értekek szerint, hanem csak három forintban vétetődtek fel, és acceptáltattak.

VI.) A téli tartásokon kívül a Nagy Váradi Bloqvada az ellenségnek sokasága miatt el távozott volna a Nagy Váradi Passa, és kapucsi Passa a Fő Vezértől pénz és egyéb parancsolatokkal elküldettek, mely egynehány esztendeig ott tartott, és azon Váradi várnak, két reudbéli megvételenek alkalmatosságával, sok szekereket, munkás embereket néha negyvent, néha ötvent, egynehány ezer zsák gyapjút, fából csinált Spanyol lovakat, vagy amint hívják Spanische Rejtáreket, és egyéb vár megvételere s ostromlására való eszközöket szüntelenül kellett küldözni, és azon alkalmatossággal, több elsznevett kárai között, csak egy ízben a nagy hideg és árvíz miatt 60 járó marháinkat veszítettük el.

VII.) Midön a Váradi Bloqvada az ellenségnek sokasága miatt el távozott volna, a Nagy Váradi Passa és kapucsi Passa a Fő Vezértől pénz és egyéb parancsolatokkal elküldették Fő Biránkat egynehány öreg Tanácsbeliekkel edgyütt a Törökök között éttzaka magához bevezettette; kiknek elvitelekkel, és a Török, s Tatár Tábornak el közelítésével megrettenvén, oly nagy kinszergésben és Consternációban völtünk, hogy bizonyal elbűnnék, hogy már azon Barbarus népeknek prédául reudeltettünk, mindenik közüllünk nem egyébről, hanem életének végső veszedelméről gondolkodott.

Amakutánna pedig a megmondott Passák, a Birót, és Eskutteket, az ő Felsége ellen való Rebellióról, megtámadott régi engedelmességekről, egynehány Esztendőbeli adónak meg nem fizetéséről, és egyéb vétkekről fedették és szemekre hánták és őket sokáig ugy vexálták, a Váradi Agák és egyéb Tisztek és a közönséges katonák is, akiknek ami adónk kezekben ment, az ő magok hó pénzeltre, vagy fizetésekre ment seregenkint botokkal, dorongokkal, kizó ostorokkal, az uttzákon meneket, járókat, nagy furiával, kiáltásokkal, és kegyetlen fenyegetésekkel, motalkolták és illettek, és a Passának is udvarához seregenkint gyűlvén, hasonló morgolódással, és zörömböléssel vádolták volna őket, hogy ok a Debreczeniek miatt, nagy éhséget és szükségét szenvedtek és sokan közzüllök éhel is elveszték volna és ha nemha az őrsó Jancsárok meg tartóztatták volna mint a dühös ebek, készek lettek volna őket özveszagatni.

Ez idő alatt a Tatár Chámmak nagyobbik Fia szultán Galya ismét Szerdar Passa, avagy Feldmarschal, más két Passákkal edgyütt és a Törököknek Tatároknek táborával, mely is nyolezvan ezer Barbarus népeköl állott, kétrészről Várad melle jöven, a Váradi Passának parancsolatlyából a mi Biránk, ugyana Passának Secretáriussával Tolmátsul rendeltetett és hogy a Szultánul tartozó engedelmességeket le teven könyörgésével engesztelne meg és kérné talán megnyernék tölle, hogy a Városra bé nem jönné, a Táborra azért ki menyén a szultánhoz ugyan elboesáttatott, de csakhamar vissza eresztetett ilyen szomorú izennel. Nem kellett volna magadat ilyen messze földre farasztani, mert én ugyis tihozzátok akarok menni: Midön pedig Biró Uram ami nyomorult állapotunkat forgatván instált volna, hogy szándékaról tenné le a Nagy Chámmak is (ennek Attyának) régi adott Leveleit, és a Török Csaszarnak is Protectionálissát eleiben vivén ismét ilyen feleletet kapott. Ezek a Levelek ugyan jók és nektek akkor a dattak mikor hűségesek voltatok, de már rajtatok nem segít, mivel hogy a jö utrólóltévelyedtetek ami ellenségerükhez adván magatokat. Mindezekre Biró Uramnak aki is minket excusált ugyan illyon Resolútiót adott ismét, Nem lehet hogy tihozzátok el nemennyek mert az en népem messze földről és régen jön pusztá helyeken, elfáradott,

néki nyugodni kell, én azért küldtem erre a részre, hogy az engedetleneket megverjem, továbbá mit fogok veletek cselekedni ott meglátom.

Ezek elvégzettvén a mieink vissza bocsáttattak amazok mellé adattatott Feftevár (vagy kincstartó) egy néhány Tisztekel (kik mursáknak hivattattak) és két zászlóallya Lovas Tatárok, akik kargyokon és nyilokon kívül hosszú puskákat is hordoztak, (kiket sémiunusoknak hívtak) olyan szín alatt, hogy nekünk salva Qvárdiál lennének a Tatárok.

Ezen szomorú Resolúcióval és Instrukcióval megheltetett Biránk, Tatárral és kísérelő társaival együtt vissza jött, az megnevezett Tesararius pedig bé jövele után ebédelvén, Biró Uramat és a Senatorokat magához hívatta, és az ő Urának nevével, nékiek jelentette, hogyha békességben akartok maradni, és az Armadának bejövetelet eltávoztatni akarjuk, a Szultánnak tíz ezer aranyat minden idő halasztás nélkül kell adnunk, hogyha pedig ebben visszavonóknak láttatnánk, a Szultán egész Táborával be fog jöni és egész Télen itt fog maradni, minden jószágainkat elpraedálja, el menetelekor pedig minden Lakosinkat rabul elviszi, esküvéssel bizonyította, melynek híre az egész Városban elterjed, minémü sívás rivás, keserűség félelem minden Lakosoknak sziveket elfoglalta, nem lehet ki mondani. Azonközben a Szultán egész Táborával közelgetvén, tisztességnek okáért a kívánt Summának engedelméért embereinket ajándékokkal és élelemre való Cutinákkal el küldötték eleibe ugyan, de mind elragadták és elpraedálták, magok pedig embereink eleibe nem bocsáttatván, hanem a Tihája (vagy Praefectusa által) a meg nevezett Tisztartóhoz mint Plenipotentiáriushoz vezéreltettek és hajtottak.

A melyre a Passa írásban illyen feleletet adott, hogy a mi panasznakat hallotta és a Szultánnak is megírta ugyan, de ő akarmit cselekedgyék velünk, azt senki meg nem gátolhatya, mivelhogy Szultánnak hivattatik és Imperatornak fia, senki is nem merné őtet arról meg feddeni vagy incrépálni, miért cseleksz ezt avagy amazt.

A kincstartónak bejövetele után, a Városra az előbbeni Sémiunusokhoz hasonló négy zászló allya Tatárok be jövének, akiket is a többekkel együtt tizenkét napokig, egész elmenetelig a kints Tartónak tartanunk kellett, ezenkívül, a Tábor, mind a Szultáné, mind a Várad Basáé a mi földünkön lévén, és tizenegy napot itt mulatván, a Törökök és Tatárok a kapukon és a Városnak elromladozott Sántzain mindennap sűrűséggel jönnek a Városba és a Várost egészen bételvén, és az utzákon járkálván szélyvel, minden nékiek egyéb kívántatokat valamit csak találtak senki ellent nem állván, magok és a mi szekereinkre felrakván elvittek.

Midőn ezek a praedálások és ragadozások itthon a Városon folyának, a Szultánnak és Szerdár Passának mindennapi Commission kívül, mind a két Táborokra kenyereket, vágó marhákat, lisztet és abrakot és egyéb élelcsket bővön és szüntelenül adnunk kellett.

Enyei sok elmebeli hánykódások és nyomoruságink között is, a Szultánnak kintstartója, a felyül irt tíz ezer aranyokért Biró Uramat és a Sénatorokat minden kísértő módokkal és eszközökkel szorgalmaztatni meg nem szünt, a mieink pedig a pénzkeresésben szorgalmatoskodtak, amit találtak, a kintstartóhoz vitték, aki ugyan, hogy nem aranyul, hanem fejr pénzü, azzal is csak részenként elégittetett, váltig haragudott, mind az által ő is látván embereinknek nagy kiuszergéseket meg csendesedett, így a pénzt kivívén és felolvastván, jölehet ugyan az egész Summa ki nem tölt, mind az által a mindenható Istennek keze által megtartottatott sok könyörgésünkre és meg engesztelődött ezer Tallérok fizetésével és pénzen felyül posztóval selyem materiákkal és egyéb affiókkel ki elégittetett, és azon nagy Summának hátramaradt részébe acceptálta, a Városra való bejöveteleknél tizenkettődik napján, minnek utánna a Várostól a táborot távolabb vitte volna, maga is is hat zászló allya Semiuunusokkal Tatárokkal, sok szekereinket megrakutván és mindenkintől meg fosztatván és meg mejjesztvén el hagyott, embereinket Táborokra éléseket vivén, szekereinktől, marháinktól meg fosztatván hazajönek. Mindezekben áldott légyen a mi jó Istenünk, akinek segedelmé által a mi lelkünk mint a madaratska kullitkáját kirotván megtartatott.

VIII.) Alig mult el egyik jaj, ismét más követte azt és fellyebb említett sok nyomoruságink alig mulhattak el és nem messze távoztak tőlünk, ismét a Várad Törökök dühössége, (aki már egy kevéssé lenyomattatott volt) támad ellenünk, a kik mint az éh oroszlanok a praedát tátozt szájjal várván kimondhatatlan nagy kívánsággal és dühösséggel Városunkra bejövén és rohanván minket nyomorgatni, verni, kinzani, tömlöczözni, mind addig meg nem szüntek, míg még az elmaradt, Négy Esztendőről hátra maradt adót, az az Negyven ezer Tallérokot egészben, anellett sok ajándékokat, pénztől életl, abrakul, minden fogyatkozás nélkül tőlünk ki nem esigáztak és két Sénatorinkat szüntelen rabságban tartották egész Várad megvételéig, kik közül egyik az éhség és munka által ugy el gyengült, hogy megholt belé, a másik pedig több keresztyen rabokkal edgyütt M. Generális Dónati Heysler eő Excentiájja kegyelmségéből megszabadult.

IX.) A Felsőbb Esztendőknben a nyuzó fosztó praedáló gonosz Istentelenek által, mennyi bosszuságokat harmainknak elhajtasát, embereinknek fosztatását, vereségeket, sebesítéseket megülettéseket és egyéb kártételeket szenvedtünk, azt felszámolni és leírni miúts tehetségünk-

ben, tudniillik a kik miatt, sem kereskedést fojtatni, marháinkat legeltetni, szántást mivelni, vagy utazni nem lehetett különben, hanem hozzájuk hasonló praedáló gonosz embereket kénszerítettünk nagy költséggel fogadni, a kik ellenek bennünket óltalmaznának, de így a hájjat elre bizoni kéntelenítettünk.

A Latrok által tett több káraink közül pedig nevezetes az, hogy 1693. Esztendőben egynehány magyarkatonák a Rebellekhez által menvén, azokat kihívták a kikkel a legelő Lovaink közül 1500 Lovainkat kiválogatták és elhajtották és így bennünket, minden járó Lovainktól megfosztottak.

(Vége köv.)

DEBRECZENI IRMONDÓ.

** Mult hó 30-kán kir. helytartósági tanácsos A bonyi István ur ő nga elnökte alatt a jelen országos inség enyhítése tárgyában városunkban tartatott tanácskozás megállapodása folytán, küldöttség jelöltetett ki, mely kiküldetésnek czélja az afeletti tanácskozás volt: mimódon lehetne a már előre látható sőt már is nagyban érezhető inségben a szegényebb sorsu néposztálynak munkát és keresetet adni, részint, hogy ezeknek élclme biztossitassék, részint pedig, hogy a bekövetkező zavarok elháríttassanak? A jun 30-kán összejött küldöttség által, hosszas vitázás után főleg 3 tárgy lön kitűzve, melyek által, meggyőződése szerint, a szükségét szenvedő néposztálynak munka és keresetre alkalom nyujtathatnék; jelenesen

1.) a tisztai gátak védmunkáinak befejezése és a már kijelölt tisztai átvásások bevégzése; mely munkálatra az alsó-szabolcsi tiszaszabályozási társulat a kormánytól kamat nélkül 3 év után részletekben visszafizetendő 150 ezer frtnyi kölcsönt kér. De mivel ezen munka csak mintegy 3000 embernek, és csak kéthónapi elfoglaltatást nyujthat

2.) egy — a kormány által ásatandó hajókázható csatorna volna, a T. Lök mellett levő razomi pusztától kezdve a büdi, sz. mibályi, pusztá tedei, nánási, h. bösör-ményi határokon keresztül a hortobágyba, az újvárosi, debreczeni, nádudvari határokon keresztül a hortobágyon, nádudvari határban a nemesek hidjától egy keresztülvágással a kösélybe, abból a P. Ladányul már meglevő vízvezető csatornába, onnan a herettyő és körös folyókba, honnan ismét Öcsödön alól a tiszába; s mivel ezen nagyszerű munkálatnak már táj és lejtérései elkészültek, már a jövő augusztus hó derekán munkába vetethető volna.

3.) a debreczen-nagykárolyi már, tervezett országot jelöltetett ki, melyekre vonatkozó előmunkálatok már szintén felterjesztvék.

Ami e munkálatok közül városunkat leginkább érdekli: a hortobágy csatornája, mely ha nem épen hajókázható, de egyszerű vízmeder lenne is, miután ebből oldalsatornák által a vizet tetszés szerint lehetne kibocsátani, az alföldnek felszámíthatlan kincse lenne, és mivel a mérnöki kar állítása szerint e kérdéses — 18 mérföldnyi hosszú csatornának összesen 38 láb lejtése van s így minden száz ötre $\frac{1}{10}$ hüvelyknél nagyobb a lejtés: e csatorna fölhasználása folytán minden jöhető inséges idő elhárítása méltán volna várható. Ohajjuk, hogy a nagyszerű mű sikerítése elé semmi akadály ne gördüljön.

** Mult vasárnap nyitotta meg Gobóczy Károly ur kertészgazdászati csarnokát a Csanakházban, piacutczán. A csinosan berendezett csarnok igen kellemes hatást gyakorol a szemlélőre s legott arról győződhetik meg, hogy a kertészgazdászati ügynökségnek városunkban oly egyén állt élére, ki annak ügyes tapintatú vezetője leund. — Ami figyelmünket főleg megragadja: az, a kiállított szép buzagyfémény, melyben az amerikai rozs és a mumibuzza kalászat tümek kiváltképen ki Azonkívül többnemű finom borok, az idohöz képest szép gyümölcsök és virágok a legzslésteljesebben vannak kiállítva. Midőn említfogva Gobóczy Károly urnak ezen új vállalatát a közönség figyelmébe ajánlanók, nem mulasztjuk el egyuttal gazdaságunkat figyelmeztetni, miszerint a vállalkozó, mindenféle bor és gabonamémt is elfogad mutatványul és annak, nagyobb mérvben eladását eszközözi.

□ F. hó 16-kán ment végbe t. Zengei Jánosné asszonyág magánnevelőintézetében az évi rendes közzvizsgálat. A tantárgyak voltak: Vallástan; magyar-francia- és német nyelv; magyar történelem; természettan; számtan; szépirás; rajz és zongora. Mind a tisztelt nevelőnő mind a nekie segédkezet nyujtó t. tanár urak buzgalomvezette szorgalmáról, ugyszintén a kis növendékek szép előhaladásáról a legszebb elismeréssel emlékezhettünk. T. Zengeiné asszonyág nevelője egyébiránt nem mint nyilvános iskola hanem mint magán intézet tekintendő, hol érintett tárgygyakoron kívül a társadalmi s házias modor elsajátíttatására fordították fő figyelm.

** Kunszentmiklósi lelkészül nt. K. Tóth Mihály ur fia Kálmán választatott meg.

— Az állandó színház külső díszítése nemsokára be lesz végezve. Belsejében is szépen folynak a munkálatok. — Ideje lenne talán, ha az udvarban levő mély gödrök töltögetését s a föld egyengetését is megkezdenék. Most az idő is olesó, amellet a munkakereső egyéneknek is bővében vagyunk.

— A helybeli dinnyetermesztőkre is rossz idők járnak.

Egyik ismerősünk állítása szerint, az elmúlt héten 350 dinnyetöböl 263 tö száradt ki.

** Épen midőn többfelől a dinnyedvény sinyléséről panaszkodnak a termesztők, jött tudomásunkra, hogy a helybeli kertészgazdászati csarnokban a dinnye már párosával is szemlélhető. Mäskor ez nem lenne különös, de jelen mostoha időviszonyok közt említett gyümölcsök a tenyészet csodáinak tekinthetők városunkban.

** A főiskolai közzvizsgálatok ma délelőtt 9 órakor veendik kezdetüket a főiskola imateremében.

** A „Tihanyi-fördő“ ma e- te vigalom színhelye lesz. Az évenként tartatni szokott „Annabál“ ismétlése ez. Ma a többfelől tett készülődésekből gyanitunk lehet, élcluk mulatságra van kilátás.

** Pár nappal ezelőtt a városi rendőrség oly csalót csípett el, ki egy kövekkel s földdel terhelt ládát akart értékes tárgy gyanánt a vasuton bizonyos helyre elszállíttatni. Itt is teljesült, hogy „aki másnak vermet ás, maga esik belé.“

VIDÉK.

— Mihályfalvi levelezőnk írja: az aratás nem oly vigan foly mint máskor; a fekete földön, mit 16-odában vállaltak az alföldi aratók, később látva az eredményt, felmondtak némely helyen és csak 12-dére vállalkoztak. Átalában az élet igen ritkás és a konkoly felette ellepte. Homokon termelt élet keresztje 2 vékát ceszett azoknak, kik szükségből már nyomtattak.

— A „Bihar“ cz. nagyváradi lap szerkesztését Györfly Gyula ur visszaléptével, Gyálókay Lajos ur vette át.

— N. Szalontát, f. hó 8-kán nagy csapás érte. 52 ház lett a tűz martaléka. A kár hozzávetőleg 24,000 fitra van téve. Biztosítva csupán három ház volt. Keserves tanulság ebből, hogy házainkat s félthetőbb jószágainkat biztosítani el ne mulasztjuk.

— H. Szoboszlóról írják nekünk, hogy ott, 30 ezer holdnyi földből, mintegy 23 ezer holdon, por és száraz göröngynél egyebet nem lát a szem s így, ha segélyforrás nem nyílik: a lakosság nagyrésze az éhhalál küzdelmeinek lesz kitéve. A gyümölcsöket a hosszantartó szelek ércetlen lerázták, a szőlőtermés pedig száradni onyadani kezd; a tengerihez semmi remény.

— Több lap azon szomorító hírt hozza, hogy Bács-megyében a sáskák serege pusztít. Csőszeleken egy nap alatt, 180 véka sáskát vesztett a lakosság el. Buza nem teremvén, a sáskák a tengerit választák ki eledelőkül.

— H. Szoboszlón a K. S. ur tanyáján lakik egy 17 éves látnok-leány, ki naponként — mint szokták mondani — elrejtőzik, azaz, delejes álomba merül silyenkor jövedül, még pedig jóslatait, mint a szemmel látott K. S. ur is bizonyítja, a soha iskolába sem járt leány; dallamos versekben szokta elmondani. Felébredése előtt sir, de az ébredés után arca kiderül s szerfelett örvend rajta, hogy ő istennel és annak angyalaival társaloghatott. Egyébiránt arról amit álmlában beszélt, semmit sem tud. — A nép azt állítja, hogy még tavasz óta az idő járása minden nap olyan volt, milyennek a leány előre mondotta; azért szavainak nagy hitelt ad. A látnok-leány jóslása szerint a jelen inséget isten boesátá a népre, hogy búnciből megtérjen.

— Tokajban e hó 5-én egy fináncz a tiszafördőt élvezvén, belefult; 7-kén pedig egy 34 éves egyén, ismeretlen okból felakasztá magát.

* Pestmegye területén f. hó 15-kétől fogva a huzára 4 krral szállott alább.

Délelti események.

I. A szokott katona.

Dodor füstöt eregetve ált nyitott torudézán a magyar tősgyökerek jóravalló tablabirák miadinkább fogyni kezdő egyik eredeti példánya s míg szemei az ágya fonékere húzódott ősz tiszta folyását kísérték, eleldondolkozott a mostoha időjárás szomorú következményein. Merengéséből kutyagatás zavará föl s csakhamar egypár meglehetősen esinnal öltözött bujasztalan fiatal ember állott elötte. — „Mivándorszínészek vagyunk“ mondá az egyik; „én a director, ez itt a hos, első szerelmes s minden ami előadja magát; itt szeretném néhány napot tölteni s kérjük a tekintetes urat, ha megengedné színi előadásainkat téres juhaklában tartani.“ — „Szivesen; de egy kis hűsítő ital tán nem fog ártani e nagy melegben; — juhaklom ugyis üres, tessék használni, csakhogy sok töltsöt, és görögthet ne csináljanak benne.“ — Jó kedvű távoztak el a fiatalok; egy rövid nap alatt elég kegyelmessé alakíták a juhaklot Thalia sátoraul. Első előadásul a szokott katonát választák. Meglehetősen szép számmal gyűlt be a közönség, még a szomszéd falvakból is. — A házi ur előrelátása a nézőhely egyik alkalmas oldalán asztalt terített s az emivalóhoz bor és savanyuvíz is bőven volt kedves vendégei számára. Iddogáltak, anélkül, hogy az előadást nagyon zavarták volna. Következett most a színpadon egy korcsmai jelenet s a házi ur sajnálva vette észre, hogy a korcsmahősök tres poharakkal koczcintgatnak. „Megálljunk“ szól közbe hangosan, „ad-juk le azt a kanesőt.“ — Ugy lön; a kanesók tele-tölteték s a korcsmai jelenet tele pohár közben kissé tovább nyult mint azt Szigligeti megírta. — Vége lön a darabnak; a házi ur jóltalálta magát s nem szeretott volna

még, már készülő vendégeitől megválni. „Megálljunk” kiált ismét, „játsszuk el még egyszer; — hanem most már nem a kovács, de a szabólegényt kell katonának vinni.” — Ugy történt; a director rögtönző tehetsége sikerrel oldá meg a patronus kívánságát s a publikum elégtelen hagyá el Thalia templomát.

II. Vig Hedvig, vagy szomorú?

Rác-Ujfejtőn, melynek ugyan mármár rác előneve kivátozott, — több év előtt egy kőborszintársaság akadt meg; pénz, gyümölcs, csirke, tojás s más ily élvezhető czikkéért bárki gyönyörködhetett a Rinaldó Rinaldini, Moor Károly, formenterai remete, rózsaszínlelek, kékszakálu vitézféle, hősies és nemhősies, vig és nem vig darabokban. — Egy vasárnap épen együtt beszélgetett a compassoratus templom után, pipaszó mellett, egyik birtokosnál, midőn a társaság sugója, egyszersmind színlaphordó meghozza a lapot, szóval is meghíván a pártfogókat tömeges megjelenésre. „A szomorú Hedvig” sokat ígérő czim pompázott a rozsz ortographiával, még rozszabb calligraphiával; tenta hiányában kalapfestékkel, vagy bodzabogyólevéllel írott szinlapon. Elhívén Merkur utódja, rozsz neven vette a közbirtokosságot, hogy épen tegnap sirta tele zsebkezdőjét s ma már ismét érzékeny jeleketre nyílik kilátása s épen ma, vasárnap, midőn a szegény napszámos is megpihen munkájától s legalább a koresma hűsében üdíti fel magát napi gondjaitól. „E redj Imre pajtás a directorhoz” lön a rögtönző határozat, „s mond meg nevémben, hogy miután tegnap szomorú darabot adtak, adjanak ma vigát.” — Imre pajtás kész szívvel vállalkozott, gondolván magában, hogy egyuttal, a primadonnával, a publikum bálványával is sikerülend pár szót váltani. — Megbiztatásában azonban túl ment a közhatározaton s ahelyett, hogy általában vig darabot kívánt volna adni, jobbnak és illobbnek látta, meghagyni a directornak, hogy a vig Hedviget játszásk. — Nagy örömet okozott a színhely ajtaja felé estefelé oda illesztett nagy ragasz, — mely jelenté, hogy a nagyérdemű pártfogó tisztelt közönség egyhangú kívánságára mainapon nem a szomorú, de a vig Hedvig fog előadni. Mondani sem kell, hogy a kívánt travestálás kérdése, — a színészek ügyességének legyen mondva, — nagy meglepődésre oldatott meg.

KÖZÜGYEK.

— Herceg Eszterházy Pál a képzőművészek társulatánál 20 részvényt (4000 frt) vett. Egyszersmind a társulat főpártfogói állását elfogadta.

— A pesti jótékony nőegylet f. évi jul. 12-től szept. 5-ig terjedő 8 hétre jelenleg létszámban álló 449 szegény számára 2515 frt 20 krajár összeget utaltványozott. Ez egyet kötőintézetében jelenleg 18 oly szegény talal foglalkozást és keresetet, kik egyéb munkára tehetetlenek.

* A neszélyvidéki borászati társulat f. hó 8-kán tartá alakulógyűlést. Elnökül Baldacci báró, alelnökké Kardhordó József lön megválasztva.

+ A Hódmező-Vásárhelyen állítandó takarékpénztárna előlégi s tájékozási kibocsátott 500 darab 100 frtos részvény. három hét alatt aláíratott.

* Nem tartjuk feleslegesnek olvasónkat figyelmeztetni, miszerint a még forgalomban levő régi réz „pengő krajczárok” csak aug. hó utójáig járnak s azontul nem fogják beváltani. Ugy a papír 10 kros jegyek a bécsi nemzeti bank pénztáránál nem adhatnak ki többé. Apró-pénzszükségletre a régi pénzülk (hatások) bocsátatnak napvilágra s a jövő hónapban negyedforintosok is tetetnek forgalomba.

— Debreczen példájára Pesten és Egerben is kiházasítóegyletet szándékoznak alakítani. Pesten már van is 800 alálró 8000 frttal.

— Ausztriai szén Magyarországon. Heinrich Alajos 80,000 m. szénát 80,000 kéve zsúpot vásárolt be Ausztráliában a dunán Pestre szállítván, a széná mázsjára 8 frtjával fogad el megrendeléseket.

— Werfer Károly nyomdász, ki Kassán lakik, mint hírlík, oly titkot talált fel, melyszerint a könyvmatu sajtó versenyezni fogna a gyorsajtóval. A henger csak egyszer kell a könyvmatu lapon átfordítani s a rajz különféle színeivel megélenkül. A titkot Werfer ur a külföld számára már eladta.

A dolgok ismétlik magokat.

Szokott jelenség az, hogy a rövid életű ember, kinek láthatára rendszeren oly korlátolt, a bajokat, melyek őt érik, csak ritkán viszi vissza a valódi okokra. Így például az idei nagy szárazság, mely a tiszai vidékeken érzeteti magát legnagyobb mértékben, sokak által a tiszaszabályozásnak, sőt találkoznak olyak is, persze a nép között, kik a cochinchinai tyukok elterjedésének tulajdonítják. A gondolkozó ember az utóbbi oknak bizonyosan nem tulajdonít semmit, de a tiszaszabályozás már az ilyenek előtt is gyakran más színen jelen meg. Baj volna pedig országunkra nézve, ha vizeink szabályozásában keresnénk a koronkint magukat ismétlő szárazságok okát, s nagy nyereség az egésze, ha mitalább s minél többen azon helyes felfogást tennék magukévá, miszerint vizeink szabályozásával párhuzamban szükséges haladni rónaságaink öntözésének. Ily felfogással éretik csak el igazán a valódi célt, mert midőn

egyrészt tércinket a vizek szeszélyétől okos emberhez illoleg függetleníttük, ugyanakkor másrészt az öntözések rendszeresítésével biztosítjuk magunknak a termelést s kiküszöböljük egyuttal a vízinkből merithető áldásokat.

Ily szempontból nézvéni mi a fenszorgó dolgot, iparkodtunk magunknak némi adatokat szerzhetni a régen felejtett időkől s tegnap egy igen tisztelt kéz (Vodjaner Albert ur) a következő két hiteles adatot volt szives közleni velünk.

„1790-dik évről kivonat. Egész nyáron felette nagy szárazság uralkodván ezen környéken, mindennemű földgyümölcsében oly terméketlenséget okozott, hogy egész Debreczen és Szeged városig az őszi vetésből ugyan igen kevés, a tavasziból pedig épen semmi termés nem volt; szénának pedig a tiszai rétségein a házfedeleknek való nádat zsenegélyben kellett lekaszálni, mivel a gyepek és magasabb helyeken semmi fű sem termett s nem nőtt, miből oly drágaság keletkezett, hogy a búzának köblét 9 és 10 rftokon, az árpának ugyan köblét 5 rfton, a zabnak köblét 4 rft. 30 krajával s felül kellett fizetni. ugyanazért annyira vitte a szükség és drágaság a föld népét, hogy nem csak itten, de a tiszamentében nagy tágasságon a nádgyökereiből (bengenyéből) sítótt s készített pogácsakkal s más az emberi természettel ellenkező cseledekkel kénytelenítette a föld népe az éhségtől magát menteni.

A-o 1791. Ugyanazért a szükségétől szorongattatván, kénytelenítettünk — minthogy a népnek szegényebb és tehetetlenebb része már mindenéből kifogyott annyira, hogy a testi ruháját is a kenyér végett eladni kénytelenítették, a még valamennyire tehetősb pedig pénzért sem kaphatott — fölséges uralkodó fejedelméhez, második Leopoldhoz segedelemért folyamodni; honnét, mivel a resolutio később jött ki, ismét a budai General-Comandóhoz folyamodván az eljárárok addig, miglen a királyi resolutiot várni kellett, 500 mázsa liszttel a város megsegítettet, oly formán, hogy azt boldogabb időben visszaadni köteles legyen, minden egy mázsa liszt helyébe egy fel pozsonyi mérő, vagyis három veka búzát számlálván, amint is:

A-o 1792. die 7-a maj. a királyi magazinumba minden hiba nélkül meg is fizette városunk.

A-o 1794. Ismét oly nagy szárazság uralkodott, hogy felülhaladván az 1790-dik esztendőnek terméketlenségét, sem az őszi, sem a tavaszi vetésekből csak vetni való magot sem lehetett fölvenni; a szénának hasonlóan sem gyepek, sem a tiszai rétségén semmi termés sem volt, mivel egész nyáron által barmainkat az éhségtől a rétség (uadás) által menthették meg.

1794-dik évről. — Az Istennek ostroma, a nagy és hallatlan szárazság egész tavaszon, nyáron elannyira uralkodván, hogy sem őszi, sem tavaszi vetésről majd semmit sem lehetett felvenni, találkoztak mindazáltal némelyek, a kik vagy búzajokat, vagy árpajokat helylyel közel vagy lekaszáltak, fölkaparták, vagy tövestől kinyútták, az ilyenekre nézve végeztetett, hogy a dézmális nem szalmájában, hanem kinekinek lelkeösméretére hagyván, szemül vétessék meg; azonban azokra nézve, a kik le nem takarhatták, továbbá is tilalom alatt megtartassék, mind a város határja, mind a puszták.

A-o 1795. Oly drágaság következett, hogy egy öl buza számlát 80 s több rftokon, egy öl szénát 100 s több rftokon kellett fizetni, a búzának ara annyira felment, hogy annak köblét 10 s 11 rftokon, az árpának köblét 7 rftokon itt helyben, minthogy többnyire Pestről és a Dunamellékéről hoztatott, fizették; a felséges magyar udvari Camara mégis, hogy szegényebb része népünknek az éhségtől megmentessék, és télen által, ahol mind a szörnyű nagy havak, mind a barnok erőtlensége miatt selomann segítségét nem hozhattak, az előre ös-szeszedetett gabonából 1000 pozsonyi mérőt méltóztatott kegyesen engedni, a meghatározandó árral való fizetésre, melyet ugyan városunk leszen köteles kifizetni.

A bölgyetelen eredetinek hitelessé Szolnok 1803. jul. 9-kán Kindlovics János jegyző. (V. P.)

Annus 1700. Annus hic, ob nimiam siccitatem sterilis admodum erat. Magna ubique, praesertim in his inferioribus partibus frugum et feni penuria. Communis triticus modus a 26 et amplius, florenis kthen. venit. Tunc proinde in plebe ogestas, ut ex modulis carceri, (vulgo bengyele. sás) confectis placentis vescerentur, imo etiam mortuorum pecorum caribus; hinc infirmitates variae enatae, et multi mortui sunt. Illud etiam notatu dignum, quod tanta quotidie turba egeorum ad portam Conventus conflueret, ut saepe, praesertim tempore prandii, tercentos et amplius numeraret, qui vel panem, vel reliquias ciborum per ollulas accipiebant. Interdum autem a mane usque ad vespream inces-anterveniebant. Geni ad Conventum panem postulantes, qui fame pene consumpti sunt.* Kiadatott a szolnoki sz.ferenczrendi zárdá háztörténetéből. Szolnokon június 29-kén 1803. Tanács Neiti zárdafőnök által.

* 1700. év. Ezen év a szárazság miatt igen terméketlen volt. Nagy volt mindenütt, különösen ezen alsó részekben a gabona- és takarmányszükség. A gabona mérője 26 és több rfton volt. A nép tehát oly nagy szükségben szenvedett, hogy a nőlelekből (bengyele, sás) készült lepényekkel táplálkoztak, sőt elődögt állatok hússával is, ebből külföldi betegségek támadván, sokan elhaltak. Az is méltó a megemlékezés, hogy oly nagy serege öznült az éhségtől naponta a zárdá ajtajához, hogy gyakran, főleg ebéd idején, 500-nál is többen voltak, kik vagy kenyéren, vagy füzökcsokánkénti ételmagyarványokban részesültek. Naplájában pedig reggeltől estig szakadatlanul jöttek a zárdába, kenyeret kérvén, kik majd elhenyesztek el.

Ime, hogy ismétlik magokat az idő lefolyása alatt ugyanazon dolgok. A közlött két adat világosan mutatja, hogy 1790-ben s azontul Szolnokon s általában az alföldön ugyanazon nyomor és szárazság létezett, mely létezik ma, pedig akkor a tiszát senki se szabályozta, a cochinchinai tyukokat senki sem tenyésztette még. (G. L.) Korizmicz.

Irodalmi mozzanatok.

** A debreczeni ref. főiskolának francia és angol nyelvtanára Psenyeczki Nagy Sándor, középiskolai használatra francia nyelvtanút, mely városunk könyvnyomdájából épen most került ki. A kiállítás esimes, mint általában minden nyomtatvány, mely a jól-rendezett nyomdából kerül ki. A sok tapintattal írt nyelvtanok fő-előnye, melyszerint könnyen érthetőleg magyarul s belőle elemefeszítés nélkül könnyen sajátítható a tanuló a franczanyelvet. Ami a művet méginkább ajánlja: a függelék, melyben a franczia különzetellen rövid ismertetésén kívül, olvasmányok sajátos szólásmódok, közmondások s szótár is van csatolva. A mű ára 1 frt 50 kr. s pesti könyvnyomdájában Osterlami Károly bizománya.

** Zilahy Károly és Reviczky Szever az inséggel küszködők segélyezésére albu mot számlálkoznak kiadni. A nemes czél elérhetése tekintetéből föllívának minden magyar iró s szellemi közreműködőre; egyszersmind tudják, hogy a kéziratok f. évi augusztus 15-ig Reviczky Szever neve alatt a „Pesti Napló” szerkesztőségéhez küldendők. Minden dolgozót illően díjaztaték.

** B. Pongrácz Emil „Gyöngyvirág” című kétkötetes regényére hírdet előfizetést. A mű augusztus hóban jelen meg. Ára 2 frt, mely aug. 20-ig Hornyánszky és Hummel nyomdatulajdonosokhoz is érendő.

* Megjelent a „Sárospataki füzetek” hetedik évfolyamának IV. és V. kötet. Tartalma: 1. A filioque toldalék története. 2. Vázlatok az újabbkori büntetés-ek el-től. 3. Születés és halál; álm és föltámadás az új életre. 4. A protestans pap élete. 5. Egyházi kültetés. 6. Protestans egyháztörténeti kulfők. 7. A felső magyarországi ref. egyházak legelső kánonos könyve. 8. Kőlesey-ünnpöly Szatmár. 9. B. Vay Miklós fogadalmak megajánló-beszéde. 10. I. d. m. sz. m. le. 11. Gyves.

* Vettük az „erdőségi lapok” második évfolyamának VII. füzetét is. — E szaklapokat nem ajánlhatjuk eléggé: az erdőséget tanulmányozók és szakemberek figyelme s pártfogásában e lapok füzetekben egy hónapban egyszer jelennek meg. Előfizetési ár: egész évre 5 fr. o. é.

(Előfizetett) „Magyar váltó s kereskedelmi törvény” Kézirat helyett a joglajlokot számára kiadta Antalffy János írtes ügyvéd s a sárospataki főiskola jogtanára. Ára 1 frt o. é. Ajánljuk jogtanulóknak figyelmébe.

(Előfizetett) „Egri népkönyv.” Néhány egrimegyei pap közreműködése mellett, a római kath. népszámára szerkeszti Mindszenti Gedeon, Az I. sz. füzet, — mely 150 lapra terjed, 20 új krajczárért kapható.

Nyilatkozat.

Felső-olaszországi körutamból hazatérve, első kötelességemnek tartom mindazon lelkes honleányokat és fiatalokat, kik tölem a Petőfi-szoborra gyűjtőleveket elfogadtak, tisztelettel felkérni, miszerint ilyeket — teletöltve bár vagy üresen — a jövő legkésőbb f. é. szept. 15-keig beküldjék a sziveskedjenek. Kötelességem ugyanis már október közepén újra elhivniuk Dél-Olaszországba hazamból, s addig azon t. szobor-bizottmány előtt, mely az általam megindított s jelen állására segített ügynek, csekély belátásom szerinti önálló továbbvitelével a magy. tud. akadémia termében 1861. márczius 10-kén tartott választmányi ülésben megbízott, sáfárkodásomról számot akarok adni, s az elnökséget több idővel rendelkező kezébe téven le, nézeteimet a szobor miikinti valóításáért is előadandom. — Kelt Pesten, 1863. jul. 10.

Reményi Ede.
(Régi postauteza, 2-dik szám.)

EGYVELEG.

Iff. gr. Bethlen Miklós, ki mint író s színdész Bolnai név alatt ismeretes, arról vezérezkik a hivatalos lapban, hogy addig nem fogad minket kegyelmébe a polgárosult Európa, míg a magyar ruhát le nem tesszük. Tisztejtük a nemes gróft s azt izenjük neki, hogy a polgárosodás nincs a frakk gullérijához varva. Ha a magyar vitézség a huszáregyruhánálk Európá minden hadseregében tiszteletet szerzett, úgy hiszszük valódi polgári erény s lelki miveltés előtt a magyar mez a nagyvilág kapuit eltorlaszolni nem fogja.

○ Romania egyik miniszterének katonatiszt testvére egy hírlapszerkesztőt fényes nappal a sétatéren fel-pofozott. Tehát terjed keletfelé az „Önbírálat” szerzője által fehangon hirdett csattanós polgárosodás.

○ Lambert német színész hirszerint a magyar színpadra akarja magát kiképezni. — Ez is mutatja, hogy nemzeti viseletünkhöz ragaszkodásunk dacára sem vagyunk épen oly megvetett barbarok, mint némelyek velünk — ők tudják miért — elhitetni szeretnék.

IPAR, GAZDÁSZAT, KERESKEDELEM.

Terménytár.

Debreczen. Jul. 10. — A gabnázletben jelenleg oly csekély a forgalom, hogy az, alig méltó emlékre. Ott hol némi uráni való van, a most a javában foly. Az új buza és rozsz termés, minőségre nézve általában jelesnek mondható. 87-88 centos épen nem

ritkaság, míg a rozs egyremsára 77-80 fontot nyom. Ami pedig a termés mennyiségét illeti: azt épen nem mondhatni kielégítőnek. A mennyiség egyebiránt oly különböző, hogy annak pontosan meghatározása alig lehetséges; meri megtörténik, hogy amig bizonyos földön 5-4 mérő terem, addig az azzal határos talaj 7-9 mérővel adózik s a több szomszédos föld épen semmivel. — Új buza 4 ft 50 kr. rozs 2 ft 50 kr. árpa 2 ft 50 kr. zab 2 ft 50 kr. tengeri 2 ft 70-85 kr. volt. — Egy jó eső felette kívánatos lenne, mit ha sokáig nélkülözünk kell: a tengeri termésben egyelőre vetett reményünk, teljesen elapad. Épügy ártott a jelen szárazság a dohányművelésnek is, mely még alig nőtt valamennyire s márnár fonyadóban van. A repce e minőségi tekintetben kielégítő, a természetök 7 ft-7 ft 50 kr. árpa adnak; ez ár azonban nem állapodhatik meg, mert a porosz repceolaj, mely Pesten 52 kr. árval kintálthatik: okvetlenül ársökkenést idéz elő. Porosz- és Oláhországban a repcetermesztést az ilyen siker követte. — A gyapjúhóll esetélyebb mérű eladások történtek: homokos egyyiretű 70-85 ft. jobb, hibátlan egyyiretű 75-95 ft. finom egyyiretű pedig 110-125 ft. ing. fizetett mázsánként. (R.)

Derecske. Jul. 15. Tisztabuza 4 ft 52 kr. kétszeres 5 ft 80 kr. rozs 2 ft 65 kr. árpa 2 ft 50 kr. zab 2 ft. — kr. (F.)

Ér-Mihályfalva. Jul. 9. Tisztabuza 5 ft 50 kr. kétszeres 2 ft 70 kr. rozs 2 ft 50 kr. árpa 2 ft — kr. zab 1 ft 80 kr. tengeri 2 ft 60 kr. kása 5 ft 60 kr. paszuly 1 ft — kr. szalonna mázsája 50 ft. sertéslus fontja 16 kr. marhalus 12 kr. közönséges szekérszóna 28 ft, sőt kelta katonalovak szükségletére 40 frton is. (V.)

II. Szoboszló. Jul. 15. — Tiszta buza 4 ft 20 kr. kétszeres 5 ft 40 kr. árpa 2 ft 20 kr. tengeri 5 ft 40 kr. marhalus fontja 10 kr. sertéslus 24 kr. (N.)

Nyiregyháza. Jul. 11. — A gabonaforgalom, — mivel csak napi szükségletüket fedezni igyekező fogyasztók képezik a vásárt: esetélyebb kezd lenni.

Mai hetivásárunkon elkelt: buza 4 ft — 4 ft 40 kr. rozs 2 ft 55-60 kr. árpa 2 ft 20-40 kr. zab 2 ft — kr. tengeri — ft — — kr. kása — ft — ft — kr. kása 5 ft 40-60 kr. paszuly 5 ft 80 kr. — 4 ft. (K. B.)

Pest. Jul. 15. — Az üzleti hangulat nem a legderültebb. E héten új buzaeladás nagyobb mennyiségben 5 ft. árval történt; tengeri 5 ft 10-20 kron kelt. Zab még mindig tartja a régi árat. A repce olesóbb lett. Szép káposztá-repce 7 ft 50 kr. árval ment.

Miskolcz. Jul. 8. — Tiszta buza 4 ft 25 kr. rozs új 5 ft — kr. árpa 2 ft 70 kr. zab 2 ft — kr. tengeri 2 ft 70-80 kr.

Szekelyhid. Jul. 10. — Tiszta buza 5 ft 20 kr. kétszeres 2 ft 80 kr. rozs 2 ft 60 kr. árpa 2 ft — kr. tengeri 2 ft 80 kr. szalonna fontja 56 kr. 1 mázsa szóna 2 ft — kr. 1 állá 6 ft 50 kr. 1 iteze bor 10 kr. pálinka 24 kr. marhalus 12 kr. (Sz.)

Kerezag. Jul. 10. — Tiszta buza 4 ft 60 kr. kétszeres 4 ft 20 kr. árpa 5 ft 10 kr. zab 2 ft 50 kr. tengeri 5 ft 40 kr. (Cs.)

Nagykálló. Jul. 10. Buza 5 ft 80 kr. kétszeres — ft — kr. rozs 2 ft 80 kr. zab 2 ft 50 kr. tengeri 5 ft — kr; kemény tüzifa öle 10 ft. 1 mázsa szóna 5 ft 60 kr. szalonna 50 ft. krumpli fontja 1 kr. marhalus 15 kr; fagygyugyertya 40 kr. buzaliszt 12 kr; szappan 50 kr. buzadara 16 kr. szalma (dőlő) 5 kr. olaj itezje 40 kr. borsó 10 kr; lenese 8 kr; küleskása 7 kr. árpakása 12 kr, új bor 12 kr. ó bor 20 kr; pálinka 18 kr; paszuly 6 kr; disznósír 40 kr. (H.)

B. Nagybjom. Jul. 11. — Időjárásunk folytonosan száraz. Tengeri vetéseink annyira elfonyadtak, hogy azokhoz semmi reményt nem kaphatunk. — Tegnap hetivásárunkban az életműitek ára következő volt: tiszta buza 5 ft 80 kr. kétszeres 5 ft — kr. rozs 2 ft 80 kr. árpa 2 ft 40 kr. zab 2 ft 20 kr. tengeri 5 ft 20 kr. marhalus fontja 10 kr. (Sz.)

B. Ujfalu. Jul. 10. — Tiszta buza 4 ft — kr. kétszeres 5 ft 80 kr. rozs 5 ft — kr. árpa 2 ft 40 kr. zab 2 ft 40 kr. tengeri 5 ft 20 kr. küleskása 8 ft — kr. szarvasmarhák középára darabonként 20 ft. gyapjú mázsája 82 ft. marhalus fontja 10 kr. nyers fagygyu 10 kr. egy iteze bor 10 kr. pálinka 24 kr. sör 10 kr. lánpalaj 50 kr. (J.)

Tokaj. Jul. 10. Tisztabuza 4 ft 50 kr. kétszeres 5 ft 20 kr. rozs 5 ft — kr. árpa 2 ft 20 kr. zab 2 ft — kr. tengeri 2 ft 80 kr. kolompér — ft — kr. 1 mázsa liszt 0. számú 16 ft kenyérliszt 9 ft. szóna 5 ft — kr. faszen 90 kr. szalonna 28 ft zsír 42 ft. 1 font marhalus 11 kr. borjulus 8 kr. 1 öl bikkfa 7 ft (Z.)

Kiadó: a debreczeni Színűgye gyűlet.
Felelős szerkesztő: Sárváry Elek.

69. ÁRJEGYZÉK az „István” gőzhengermalom gyártmányairól.

(Debreczenben külségmentesen, hűspénpéztetés mellett, osztók értékben költségteljeség nélkül.)

A. asztali dara nagy szemű	15	ft.	—	kr.
B. ugyanaz apró	15	ft.	—	kr.
C. dara középszerű	13	ft.	—	kr.
0. királyliszt	13	ft.	40	kr.
1. lángliszt	12	ft.	40	kr.
2. montliszt	11	ft.	60	kr.
3. személyliszt	10	ft.	80	kr.
4. fehérkenyérliszt 1-ső rendű	9	ft.	60	kr.
5. ugyanaz 2-dik	7	ft.	80	kr.
6. barnakenyérliszt kétszeresliszt	6	ft.	80	kr.
Közliszt 1-ső rendű	7	ft.	7	kr.
Közliszt 2-dik rendű	5	ft.	60	kr.
100. árpakása	15	ft.	—	kr.
0. árpakása	14	ft.	—	kr.
1. árpakása	12	ft.	—	kr.
2. árpakása	10	ft.	—	kr.
3. árpakása	8	ft.	—	kr.
4. árpakása	4	ft.	—	kr.
Árpaliszt	4	ft.	—	kr.
Bereze	4	ft.	—	kr.
Lábliszt	4	ft.	—	kr.
horpa	2	ft.	—	kr.
Buzalaj	2	ft.	—	kr.

Minden zsákot 1 ft. 5 kr. lefizetendő. E betétet azonban a vevő visszakapja, ha a zsákot, az elvétel számított legfeljebb 3 hó alatt, hiba nélkül, bérmentesen visszazallítja.

Debreczen 1863. Jun. 22.

MENNYBÉNI

a liszavidéki vaspályán, 1863-dik év Május 1-jétől kezdve érvényes az 1863-dik nyárihavakra.

I. Kassa és Nagyváradi felé.	
Bécs	7 óra 45 perc reg. este
Pest	5 " 35 " este
Czegled	8 " 25 " reg. este
Szolnok	9 " 27 " reg. este
Püsp.-Ladány	10 " 27 " reg. este
Debreczen	1 " 20 " délu. este
Tokaj	1 " 47 " reg. este
Miskolcz	3 " 25 " reg. este
Forrá-Ems	7 " 24 " este
Kassa	8 " 33 " este
erk.	9 " 56 " este
Püsp.-Ladány ind.	1 " 53 " délu.
B.-Ujfalu	2 " 45 " reg.
Nagyváradi erk.	3 " 45 " reg.
II. Arad felé.	
Bécs	7 óra 45 perc reg. este
Pest	5 " 35 " este
Czegled	8 " 25 " reg. este
Szolnok	9 " 42 " reg. este
Mező-Túr	10 " 40 " reg. este
Mező-Túr	11 " 45 " reg. este
Csaba	1 " 23 " délu.
Arad	3 " 3 " reg.
III. Kassa és Nagyváradi Pesti és Bécs felé.	
Kassa	5 óra 21 perc reg.
Forrá-Ems	6 " 34 " reg.
Miskolcz	7 " 52 " reg.
Tokaj	9 " 35 " reg.
Debreczen	12 " 12 " délu.
Püsp.-Ladány	1 " 45 " reg.
Szolnok	4 " 44 " reg.
Czegled	5 " 41 " reg.
Pest	6 " 37 " reg.
Bécs	6 " 33 " este
Nagyváradi ind.	11 " 12 " délu.
B.-Ujfalu	12 " 5 " délu.
Püsp.-Ladány erk.	12 " 16 " reg.
Czegled	5 " 41 " este
Bécs	8 " 33 " este
IV. Aradról Pesti és Bécs felé.	
Arad	12 óra 41 perc délu.
Csaba	2 " 14 " este
Mező-Túr	3 " 30 " reg.
Szolnok	5 " 9 " reg.
Czegled	5 " 56 " este
Pest	8 " 45 " reg.
Bécs	8 " 33 " este

A közönséges utasok indítás ideje, a minden pályaudvaron közzétett menetrendben van kintalva.

A vasúthoz csatlakozó postakocsik indulásai:

Aradól Székesszentgyörgy felé este 6 órakor az utasok helyetle minden korszakot.

Nagyváradról Székesszentgyörgy felé este 6 órakor. Az utasok helyetle minden korszakot.

Nagyváradról Debreczenre naponta reggel 7 órakor. (Az utasok helyetle 3 személyre korlátozva van.)

Nagyváradról Nagyváradi, hűfű, kerdő, esztőltek, és szombat este 6 órakor, az utasok 3 személyre korlátozva van.

Nagyváradról Kolozsvárra naponta este 6 órakor, az utasok helyetle 7 vagy 8 személyre korlátozva van.

Tokajról Ujfalva felé naponta este 7 órakor. Az utasok helyetle 3 személyre korlátozva van.

Kassáról Lúcsra naponta reggel 12 órakor. Az utasok 3 személyre korlátozva van.

Kassáról Pécsre naponta este 6 órakor. Az utasok 3 személyre korlátozva van.

Kassáról Székesszentgyörgy felé reggel 11 óra 45 percet, az utasok 3 személyre korlátozva van.

Kassáról Munkácsra naponta reggel 11 óra 45 percet, az utasok 3 személyre korlátozva van.

Az igazgatóság.

HIRDETMÉNYEK.

Szőlő-eladás.

A boldogfalvi kertben az első járásban egy jókarban levő s jelsz. gyümölcsfákkal bőven ellátott szőlő, kedvező feltételek mellett eladó.

Venni szándékozók értekezhetnek eziránt a tulajdonos új Hársi Lászlónál Csapáutezán 389 szám alatt.

Arverési hirdetés.

A debreczeni kir. váltótörvényszéknek 1865. évi jul. hó 6. n. 6505 szám alatt kelt végzése folytán ezennel közzhíre tétetik, mikép Szikszai János mint felperes részére, Tornay Ferencz mint alperesről 600 ft váltói tartozás s járuléka erejéig lefoglalt ingóságok, nevezetesen, kávéházi berendezések, lovak, szekerek, bútorok, stb. nevezett alperesnek helybeli piacutzezi lakásán folyó évi júliushó 24. napján d. e. 9 órakor nyilvános árverés útján közpénzszítés mellett el fognak adatni. — Mire a venni kívánók meghívotnak.

Debreczen, 1865. Julushó 16.

A váltótörvényszéki kiküldött végrehajtó tag.

Arverési hirdetés.

A debreczeni kir. váltótörvényszéknek 1865. évi máj. hó 21. n. 4825 szám alatt kelt végzése folytán ezennel közzhíre tétetik, mikép Szikszai János mint felperes részére, Jablonczay Béla László mint alperesről 480 ft váltói tartozás s járuléka erejéig lefoglalt ingóságok, nevezetesen, 5 ló stb. nevezett alperesnek helybeli kismesterutzezi lakásán folyó évi júliushó 21. napján d. e. 9 órakor nyilvános árverés útján közpénzszítés mellett el fognak adatni. — Mire a venni kívánók meghívotnak.

Debreczen, 1865. Julushó 4.

Moesy József váltótörvényszéki kiküldött végrehajtó tag.

Debreczen, 1865. Nyomatott a város könyvnyomdájában.

Szabályszerűleg elkészített Igérvények (Promessen)

az 1860-diki állam-sorsjegyekre.

A húzás folyó 1863-diki évi augusztushó 1-jén leend.

Fő-nyeremény 300,000 ftl.
Másod-nyeremény 50,000 ftl.

Herzberg A.
bank és váltóüzlete Pesten.

E sorsjegyek mindenféle részletfizetésre is megszerezhetők: **Salzmann B.** kereskedésében Debreczenben.

2-5

Szőlő-eladás.

Néhai Erdélyi József debreczeni tanár ur hagyatékaéhoz tartozó, — Bihar megye Hegyközgyűmölcsösével s a szőlőben kies helyen fekvő s gyönyörű, — a szőlő teljes értelmében regényes kultúrával, szőlőanyagokból épült egyemeletes, sorkeltyvel díszített tégla lakóház, mely hat, behutort szobát foglal magában, továbbá szőlővel ellátott vizezellérléssel; hat lóra való istálló, tágas kocsiszin s az épület alatt levő tágas pince s alján levő 1848 és 51-diki évből finom bakatorborokkal; azonkívül alkalmas borház és aszalóval; végre a szőlő nagyságához képest elegendő szíretelő edényekkel, kádakkal stb. a szőlő szép reményekkel keesgető idejével együtt, az örökösök által, kedvező feltételek mellett, szabad kézzel eladó.

A venni szándékozók értekezhetnek Hegyköz-Szentimre községi jegyző Endorffer László úrral; Debreczenben pedig Erdélyi Kálmán egyik örökösével, piacutzezián 1714. sz. alatt.

2-5